

Van torenvalk tot schubvaren

Op Eigen Hof in Amsterdam wordt ecologie in de praktijk toegepast. Dat wil zeggen dat ze bij het tuinieren rekening houden met de inheemse planten- en dierenwereld. Geen verwildering of rotzooi, niets daarvan. Vaak kleine aanpassingen maken het tot een stukje natuur, waar het goed toeven is voor de volkstuinders, maar dankzij een natuurvriendelijk beheer van het groen ook voor de torenvalken, koekoeken, oeverlibellen, citroenvlinders en wezels, om maar 'ns een greep uit de rijke fauna op Eigen Hof te doen.

De wezel? Jazeker, ook die komt voor op Eigen Hof. Zorg is dat deze kleine jagers op de schadelijke woelmuizen er ook blijven, want er lopen ook nogal wat katten van buurtbewoners rond op het tuinpark, en die willen best wel een wezeltje vangen. Nu is de wezel een dier met slechts een korte sprint en moet dus binnen afzienbare afstand schuilgelegenheden kunnen vinden om aan poezenklauwen te ontsnappen. Mede om aan wezels tegemoet te komen zijn er takkenwallen op Eigen Hof.

Takkenwallen zijn niet alleen voor wezels aangelegd. Op een verrassend groot aantal tuinen zijn ze door volkstuinders zelf aangebracht. Als variant daarop zie je ook omheiningen van gevlochten wilgentenen. De reden? Eens een keer wat anders dan hardhouten schuttingen die ook nog 'ns gecreosoteerd of gewolmaniseerd zijn en daarmee het milieu belasten. Die takkenwallekes vallen op het eerste gezicht niet eens op, zo één zijn ze met het omliggende groen.

Takkenwallen vind je ook achter de windsingels in het zuidelijk gedeelte van het complex. Dat is een rechtstreeks gevolg van het extensieve hakhoutbeheer. Was het vroeger zo dat de 700-meter lange singel nogal strak aangelegd was met telkens groepjes van dezelfde soort beplanting, nu is er veel meer diversiteit ingebracht door middel van inheemse (bes- en nootdragende) bomen en heesters. Ieder jaar wordt 100 meter van de singel gekapt, op sommige oude hoge bomen en traaggroeiende struiken als wilde appel na. Het hakhout verdwijnt niet van het complex, maar

■ Stapelmuur in de heemtuin.

■ Waar een tuinhuis staat, is geen plaats voor groen. Tenzij het nuttige met het 'mooie' verenigd wordt, en het dak een toegevoegde functie krijgt. (foto's: AVVN)

vindt een nuttige bestemming als takkenwal tussen de singel en de achterliggende ringsloot.

Hakhout vindt nuttige bestemming

Dat er telkens honderd meter gekapt wordt, komt voor uit een natuurvriendelijk bewustzijn en dienovereenkomstig plan van aanpak: Als er geen beheer plaatsvindt, groeien in de loop der tijd de bomen en struiken metershoog en is er nauwelijks tot geen sprake meer van variatie in (onder)begroeiing. Een kruid- en struiklaag zijn echter van wezenlijk belang, als voedselbron voor insecten, vogels en kleine zoogdieren. Het gefaseerd hakhoutbe-

heer heeft verder tot voordeel dat er een afwisseling in ouderdom van de begroeiing tot stand komt, waarmee je telkens andere dieren tegemoet komt. Vlinders bijvoorbeeld hebben een voorkeur voor circa driejarig oud hout. De huidige singelbeplanting kan in twee woorden "zeer gevarieerd" genoemd worden, met bijzondere wilde planten als heggerank, kardinaalsmuts, wilde aronskelk en brede wespenorchis.

Helemaal achter op het complex ligt de heemtuin. Op een gedeelte daarvan wordt gewied, op het andere deel krijgt de natuur meer de vrije hand. Dat is te zien aan tientallen soorten wilde planten en kruiden, waaronder weliswaar ook heermoes, maar vooral ook aan bijzondere soorten die spontaan opkomen, zoals de rietorchis. Een werkelijk schitterend staaltje van natuurwaarde in de heemtuin is de stapelmuur, waarop vegetaties als muurbloem, muurleuwebek, tongvaren en de zeer zeldzame schubvaren een plekje hebben gevonden.

Eigen Hof ligt aan de Groene As, een ecologische verbindingszone langs het zuiden van Amsterdam. Om daarin te kunnen blijven, en daarmee goede garantie te hebben voor het voortbestaan op die locatie, moet het tuinpark een hoge natuurwaarde hebben en houden. Een hoge natuurwaarde wordt o.a. verkregen door veel oude 'elementen' (bomen) en een in de loop der jaren 'gerijpte' grond: paddestoelen duiden daarop. Een complex met hoge natuurwaarde is zeer moeilijk te verplaatsen: aangezien de natuur daarop navenant moeilijk elders te compenseren is. Hoge natuurwaarde blijkt ook uit de diverse -onafhankelijke- faunainventarisaties, die uitkomen op onder meer 56 vogelsoorten, waaronder 28 soorten broedvogels, vier soorten libellen, negen soorten dagvlinders en een groot aantal zoogdieren. Een van de pareltjes op het complex zijn de torenvalken, die daar al sinds jaar en dag vertoeven.

